

PAWEŁ LANDWÓJTOWICZ

REALIZACJA FUNKCJI KAPŁAŃSKIEJ
W MAŁŻEŃSTWIE SAKRAMENTALNYM

THE REALIZATION OF THE PRIESTHOOD FUNCTION
IN A SACRAMENTAL MARRIAGE

Abstract. A sacramental marriage thanks to inclusion in the Paschal mystery of Jesus Christ participates in a salutary work of the common Church realizing prophetic, priesthood and majestic function. The subject of the article constitutes the priesthood function realized by spouses thanks to Eucharist, the Sacrament of Penance and a conversion as well as a prayer. The consecration of spouses, their families, the Church and the whole world performs through their sacramental implantation in passion, execution by crucifixion and resurrection of Jesus Christ. Performing the priesthood function in a marriage, in its essence, is connected to an ability of making spiritual sacrifices of a daily life. This disposal is a sign of personal and religious maturity. A conscious realization of the priesthood function through sacramental spouses gives them the chance for more complete and happier common life.

Translated by Maria Hornung

Key words: marriage; priesthood function; prayer; Eucharist; Cross.

Związek małżeński oparty na sakramencie nie jest gwarancją udanych relacji i szczęśliwego, bezproblemowego życia we dwoje. Realna obecność Chrystusa we wzajemnej relacji małżonków jest i powinna stawać się każdego dnia podstawą do nieustannego rozwoju i troski o siebie nawzajem.

Ks. dr hab. PAWEŁ LANDWÓJTOWICZ, prof. UO – kierownik Katedry Duszpasterstwa, Poradnictwa i Terapii Rodzin w Instytucie Nauk o Rodzinie na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Opolskiego; adres do korespondencji: ul. Kominka 1a, 45-032 Opole; e-mail: plandwojtowicz@uni.opole.pl; ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-6647-2890>

Rev. Dr. Hab. PAWEŁ LANDWÓJTOWICZ, Prof. of UO – head of the Department of the Pastoral Care, Counseling and Therapy of Families in the Institute of Family Studies in the Faculty of Theology at the University of Opole; address for correspondence: ul. Kominka 1a, 45-032 Opole; e-mail: plandwojtowicz@uni.opole.pl; ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-6647-2890>

Ciągły wysiłek osób tworzących związek w kierunku wzrastania w dojrzałości osobowej, przewyciężanie swoich małostkowości, ograniczeń stanowi podstawę dla aktualizacji zbawczej obecności Chrystusa w ich życiu.

Ale można także stwierdzić, że tworzenie dojrzałej wspólnoty małżeńskiej osób ochrzczonych możliwe jest dzięki sakramentowi małżeństwa, który ze swej istoty jest kościołotwórczy i zapodmiotowany w zbawczej relacji Jezusa z Jego Kościołem. Sakrament ten jest znakiem obecności Boga uświęcającego miłość mężczyzny i kobiety. Oczyszcza, wzmacnia i wynosi on ludzką miłość do wymiaru nadprzyrodzonego¹, tak jak to określa Jan Paweł II w adhortacji *Familiaris consortio*:

Owa komunია małżeńska ma swoje korzenie w naturalnym uzupełnianiu się mężczyzny i kobiety, i jest wzmocniona przez osobistą wolę małżonków, wolę dzielenia całego programu życia, tego, co mają, i tego, czym są. Stąd taka komunია jest owocem i znakiem potrzeby głęboko ludzkiej. Jednakże w Chrystusie Panu Bóg przyjmuje tę potrzebę ludzką, potwierdza ją, oczyszcza i podnosi, prowadząc ją do doskonałości sakramentalnej (FC 19).

Sakrament małżeństwa daje nowe „serce”, jeszcze bardziej uzdalniając mężczyznę i kobietę do miłowania się tak, jak Chrystus umiłował swój Kościół. Z tego względu, że jest ono specyficznym miejscem realizacji podstawowych funkcji Kościoła. Małżonkowie chrześcijańscy, mocą chrztu wszczępieni w Chrystusa, a mocą sakramentu małżeństwa włączeni jako „jedność dwojga” w oblubieńczą więź Chrystusa z Kościołem, są w specyficzny sposób uzdolnieni i zobowiązani do wykonywania funkcji właściwych całemu Kościołowi, tzn. prorockiej, kapłańskiej i królewskiej.

Poniżej omówiona została realizacja funkcji kapłańskiej przez wspólnotę małżeńską. Dokonuje się ona poprzez składanie ofiar z siebie i swego życia na wzór Chrystusa przyjmującego krzyż, zmartwychwstającego i eschatycznie przychodzącego w swoim dziele zbawczym, a także poprzez świadomą celebrację Eucharystii i sakramentu pokuty, wspólnotę życia i modlitwy.

¹ S. DRZYŻDŹYK, „*Communio personarum*” w nauczaniu Jana Pawła II, „*Polonia Sacra*” 11 (2007), nr 20, s. 178.

I. OBECNOŚĆ MISTERIUM PASCHALNEGO JEZUSA
W ŻYCIU MAŁŻEŃSKIM
JAKO AKTUALIZACJA ZBAWCZEJ FUNKCJI KAPLAŃSKIEJ

Skoro małżeństwo jako sakrament jest objęte i ogarnięte miłością Boga w Jezusie Chrystusie, to ma ono także swoje odniesienie do całej tajemnicy Chrystusa: życia – śmierci – zmartwychwstania/uwielbienia Jezusa Chrystusa. Staje się przeto uobecnieniem paschalnej tajemnicy Chrystusa. Gdy patrzy się na małżeństwo i przeżywa się je pod wielkanocnym znakiem krzyża i zmartwychwstania, wówczas przynależy też do niego, z samej natury rzeczy, wzajemne, obopólne obdarowywanie się sobą obojga małżonków. Dlatego małżonkowie mają autentyczną szansę na przełamywanie wszelkich niepowodzeń, gdyż wielkanocne zwycięstwo Chrystusa ma wystarczającą siłę, by móc uleczyć ich ludzkie słabości oraz dopomóc im we wzrastaniu we wspólnocie².

Potwierdzeniem tego są słowa Jana Pawła II zawarte w adhortacji *Familiaris consortio*:

[...] Objawienie to osiąga swą pełnię ostateczną w darze miłości, który Syn Boży daje ludzkości, przyjmując naturę ludzką, i w ofierze, którą Jezus Chrystus składa z siebie samego na krzyżu dla swojej Oblubienicy, Kościoła. W ofierze tej odsłania się całkowicie ów zamysł, który Bóg wpisał w człowieczeństwo mężczyzny i kobiety od momentu stworzenia, i małżeństwo ochrzczonych staje się w ten sposób rzeczywistym znakiem nowego i wiecznego Przymierza, zawartego we Krwi Chrystusa (FC 13).

Sakramentalny wymiar małżeństwa jest zakorzeniony w Jego ofiarnej śmierci dla Oblubienicy-Kościola, w Zmartwychwstaniu i Posłaniu Ducha, czyli w Jego misterium paschalnym.

Zamysł Boga wobec małżeństwa to włączenie go w doskonałe małżeństwo Chrystusa z Kościołem, które zostało ostatecznie przypieczętowane w śmierci Chrystusa, w Jego całkowitym wydaniu się dla oblubienicy. Jak kobieta, według biblijnego, obrazowo przedstawionego opisu stworzenia, została „wyjęta” z „boku” mężczyzny, by tworzyć z nim wspólnotę życia i „jedno ciało”, tak Kościół, umiłowana oblubienica Chrystusa, narodził się z Jego przebitego boku (J 19, 34-37)³. Skoro małżeństwo stanowi szczególny

² M. FIGURA, *Chrystus i Kościół – Wielka Tajemnica (Ef 5,32)*, „Communio” 18 (1998), nr 1, s. 79-80.

³ E. SCHILLEBEECKX, *Le mariage. Réalité terrestre et mystère de salut*, Paris 1966, s. 121.

sposób „istnienia w Chrystusie”, mając fundament w chrzcie, skoro na mocy sakramentu małżeństwo jest „nowym” włączeniem w Chrystusa, istnieniem w Nim „we dwoje”, w takim razie małżeństwo musi być również szczególną, „nową” formą uczestnictwa w śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa⁴. Podkreśla to Jan Paweł II pisząc, że małżeństwo chrześcijan „na nowo się włącza” w tajemnicę śmierci i zmartwychwstania Chrystusa, i dzięki temu „miłość małżeńska doznaje oczyszczenia i uświęcenia” (FC 56). Jeśli miłość małżeńska jest wpisana w krzyż i zmartwychwstanie, w takim razie musi ona stale „żyć umieraniem” w sensie przekreślania własnego egoizmu, poświęcenia, przebaczenia, przemianą i ciągłym zaczynaniem od nowa. W sakramentalny wymiar małżeństwa włączone są zatem wszystkie konflikty małżeńskie, bolesne doświadczenia i trudności związane z partnerem, z odmiennością jego charakteru, stylem życia i postępowania, ze wszystkimi jego wadami i obciążeniami. Całe przeto życie małżeńskie jest ogarnięte tajemnicą paschalną. Istnieje powiązanie między cierpieniem Chrystusa na krzyżu a życiem małżeńskim. Nie polega ono tylko na tym, że również małżeństwo jest „krzyżem”. Owszem, życie małżeńskie niesie ze sobą spory bagaż cierpień i ofiar, które są nieuniknione. Istotne jednak jest to, że małżeństwo uczestniczy w ofierze paschalnej Chrystusa, jest jej znakiem i miejscem realizacji. We wzajemnym darze małżonków urzeczywistnia się moc ofiary krzyża Chrystusa, oboje uczestniczą w zbawczej miłości Chrystusa do Kościoła⁵.

Powiązanie małżeństwa z ofiarą krzyżową Chrystusa nie oznacza gloryfikowania cierpienia w życiu małżeńskim ani nie oznacza tego, jakoby z sakramentem małżeństwa wiązało się nieuchronnie cierpienie; nie chodzi przecież o cierpienie dla samego cierpienia. Istota rzeczy tkwi w tym, że trudności i problemy życia małżeńsko-rodzinnego, przeciwieństwo losu i wszystko, co odbiera małżonkom radość i ich unieszczęśliwia – te wszystkie trudne sprawy wynikające z życia wspólnotowego i grzesznej kondycji ludzkiej, są przez sakrament wprowadzone w przestrzeń światła i ofiarnej mocy, ukrzyżowanej miłości Chrystusa. W oddaniu się Chrystusa za Kościół istotne było nie samo cierpienie, lecz tak radykalna i konsekwentna miłość, że wyraziła się w cierpieniu aż do oddania życia. Każde cierpienie w małżeństwie jest

⁴ Zob. J. SALII, *Królestwo Boże w nas jest*, Poznań: W Drodze 1980, s. 92-100.

⁵ E. SCHILLEBEECKX, *Le mariage est un sacrement*, Louvain 1961, s. 45.

więc obrazem ofiary krzyżowej Chrystusa, będącej wyrazem Jego miłości do Oblubienicy⁶.

Dar miłości małżeńskiej jest zawsze partycypacją w krzyżu Chrystusa. Przez swą miłość, wierną aż do śmierci, Chrystus pozyskał sobie Kościół jako Oblubienicę. Nawet w obliczu niewierności On pozostaje wierny, aby przez moc Jego miłości niewierność rozmyła się we łzach żalu i skruchy i ustąpiła miejsca wierności. W małżeństwie dar miłości staje się skutecznie realnym uczestnictwem w krzyżu⁷. W tym świetle jest dopiero zrozumiałe, dlaczego w chrześcijaństwie jest w pełni możliwa miłość małżeńska wbrew niewierności drugiej strony, nieosiągalna dla miłości czysto naturalnej. Każdy chrześcijański małżonek, kochając drugiego, uobecnia miłość Chrystusa, która dopełnia i udoskonala ich relację. Ich miłość jest zawsze formowana przez miłość Chrystusa.

Warto, by ta prawda tkwiła głęboko w świadomości małżonków, gdyż właśnie jedynie ta ogarniająca wszystko rzeczywistość sakramentalnej obecności Chrystusa we wspólnocie osób małżonków może pomóc przetrwać najbardziej dramatyczne kryzysy małżeńskie⁸. Małżonkowie partycypują w krzyżu Chrystusa poprzez różne krzyże, jakie wznosi na drodze ich miłości wspólne życie małżeńsko-rodzinne. Krzyż w małżeństwie przybiera jakby poczwórną postać: 1) wynika z napięcia między obowiązkiem budowania jedności a rozwojem osobowym każdego z małżonków; 2) jest związany z innością i odrębnością partnera; 3) wynika z odkrycia własnej słabości i niedoskonałości; 4) jest związany z pełnieniem funkcji rodzicielskich⁹. Oznacza to, że praktycznie każdy aspekt wspólnego życia może zostać naznaczony cierpieniem. Jeśli nie będzie ono przepracowane i usensownione, może prowadzić do rozpadu i poczucia osamotnienia. Ogromną pomocą staje się odnajdowanie w cierpieniu Chrystusa poręki i wsparcia do przezwyciężania wszelkich kryzysów.

Symbolizm przymierza małżeńskiego, powiązanego w sposób istotowy z przymierzem Chrystusa i Jego Kościoła – jako Oblubienca i oblubienicy, uwydatnia jeszcze ważne cechy relacji małżeńskiej wspólnoty w perspektywie ostatecznej¹⁰. Małżeństwo należy do „postaci tego świata”, która przemi-

⁶ J. GRZEŚKOWIAK, *Małżeństwo a misterium Chrystusa*, „Ateneum Kapłańskie” 77 (1985), nr 1-2 (455-456), s. 195.

⁷ E. SCHILLEBEECKX, *Le mariage est un sacrement*, s. 44.

⁸ J. GRZEŚKOWIAK, *Małżeństwo a misterium Chrystusa*, s. 197.

⁹ L. BOUYER, *Wprowadzenie do życia duchowego*, Warszawa: Instytut Wydawniczy „Pax” 1982, s. 121-122.

¹⁰ M. FIGURA, *Chrystus i Kościół – Wielka Tajemnica (Ef 5,32)*, s. 81.

ja. Nie stanowi przeto, w rozumieniu chrześcijańskim, ostatecznej wartości. Należy do porządku stworzenia i odkupienia. Ale właśnie dlatego ta eschatologiczna relatywizacja nie może odebrać mu jego faktycznej wartości. Nadaje mu natomiast nowe znaczenie w ramach samej nowości chrześcijaństwa. Skoro nie jest ostateczną wartością, to nie można kierować pod adresem małżonków wygórowanych oczekiwań. Żadne z małżonków nie jest w stanie podarować drugiemu nieba na ziemi¹¹. Pozwala to z pokorą i realizmem spoglądać na siebie i wspólne życie.

Małżeństwo jako znak nadziei eschatycznych ma jednak jeszcze inne znaczenie. Można bowiem wskazać na istotne znaczenie dynamizmu tych relacji, gdyż tak jak przymierze Boga z ludźmi, choć zawarte nieodwołalnie, jest procesem zmierzającym do jego wypełnienia w eschatycznej pełni (por. Ap 19, 7-9), tak rzeczywistość symbolizująca ludzkie małżeństwo, raz nieodwołalnie zawarte, jest procesem zmierzającym do swego wypełnienia¹². Dynamizm ten akcentuje codzienność życia małżonków jako element symbolizujący przymierze Chrystusa z Kościołem. Zwraca zatem uwagę na wartość i znaczenie tego wszystkiego, co dzieje się między małżonkami po ślubie z punktu widzenia misterium Chrystusa i Kościoła. Dynamizm taki wynika z gotowości małżonków i ich osobistej aktywności. Są to także istotne cechy, które powinny charakteryzować relacje małżeńskie. Jest to wyraźne przesłanie, zawarte zarówno w Mt 22, 11-14, jak i w Mt 25, 1-13. Gotowość, czuwanie i oczekiwanie na przyjście Oblubieńca, w analogii do małżeństwa i przymierza Chrystusa z Kościołem, ma tu podwójny wymiar. Po pierwsze, jest gotowością i oczekiwaniem Chrystusa, bez pomocy którego małżonkowie nie są w stanie wypełnić Bożego zamierzenia względem małżeństwa. Oczekiwanie i gotowość są wyrazem aktywności człowieka wewnątrz przymierza Chrystusa z Kościołem, tak jak aktywności wymagało przywdzianie szaty godowej, by uczestniczyć w uczcie relacjonowanej w Mt 22, 11-14, czy też zaopatrzenie się w oliwę, by wejść na ucztę z Panem, w relacji Mt 25, 1-13. Po drugie, aktywność ludzi pozostających w przymierzu z Chrystusem eksponuje gotowość i aktywność w samych postawach małżonków wobec siebie nawzajem. Chodzi tu o działanie małżonków na rzecz powodzenia ich związku. Oba te aspekty – gotowości i czuwania – zachodzą na siebie i się warunkują. Zredukowanie ich bowiem jedynie do wiary i modlitwy po to, by zapewnić związkowi małżeńskiemu powodzenie, bez po-

¹¹ W. KASPER, *Zur Theologie der christlichen Ehe*, Mainz: M. Grünewald 1977, s. 53-54.

¹² J. STALA, *Przymierze małżeńskie przymierzem miłości w Chrystusie*, „Ateneum Kapłańskie” 136 (2001), nr 2 (552), s. 279-282.

dejmowania działań wewnątrz samego związku na rzecz jego powodzenia, może łatwo skończyć się rytualizmem i magizmem stosowanych praktyk religijnych, za którymi nie idą czyny. Próba zaś ograniczenia się wyłącznie do wysiłków li tylko na miarę ludzkich wyobrażeń może pozbawić małżonków tej pomocy, która gwarantuje podołanie w wypełnianiu Bożego zamiaru wobec małżeństwa. Dynamiczny i gotowościowy aspekt odniesień komunii małżeńskiej jest mocno związany z wpisaniem ich w proces rozwoju miłości małżeńskiej, odnosząc wszystkie tworzące je treści bezpośrednio do przymierza Chrystusa z Jego Ludem¹³.

II. CELEBRACJA EUCHARYSTII I SAKRAMENTU POKUTY W ŻYCIU MAŁŻEŃSKIM JAKO AKTUALIZACJA ZBAWCZEJ FUNKCJI KAPŁAŃSKIEJ

W życiu sakramentalnym małżeństwa na pierwszym miejscu trzeba postawić przeżywanie przez małżonków samego sakramentu małżeństwa, który bez przerwy niesie ze sobą rzeczywistość zbawienia, tzn. „dar Jezusa Chrystusa [...], który towarzyszy małżonkom przez całe ich życie” (FC 56). Ten dar Chrystusa przenika i uświęca całe życie małżeńskie i rodzinne, zobowiązując do pielęgnowania autentycznej i głębokiej duchowości małżeńskiej, czerpiącej inspirację z motywów stworzenia, przymierza, krzyża i zmartwychwstania. Realizowane w tym duchu przez małżonków powszechne powołanie do świętości sprawia, że wspólnota małżeńsko-rodzinna staje się wspólnotą zbawienno-kultyczną. Jest wspólnotą zbawczą, bo małżonkowie obopólnie się uświęcają, osiągając doskonałość. Jest wspólnotą kultu, gdyż stale wielbią Boga i w duchu dziękczynienia oddają Mu cześć za to, że w życiu małżeńskim i rodzinnym mogą przeżywać oraz uobecniać miłość Boga do ludzi i Chrystusa do Kościoła¹⁴. Oczywiście wszystkie sakramenty włączone są w jakiś sposób w kapłańską funkcję małżeństwa, jednak z życiem codziennym w szczególny sposób wiążą się dwa: Eucharystia oraz sakrament pokuty i pojednania.

W darze Eucharystii miłość małżeńska znajduje podstawę i ducha ożywiającego jej komunie i jej posłannictwo. Chleb eucharystyczny czyni z członków wspólnoty małżeńskiej, a potem rodzinnej, jedno ciało; uczest-

¹³ K. WOJACZEK, *Sakramentalno-eklezyjalne podstawy katolickiej koncepcji małżeństwa*, „Colloctanea Theologica” 68 (1998), nr 4, s. 38-39.

¹⁴ J. GRZEŚKOWIAK, *Misterium małżeństwa*, s. 247.

nictwo w Ciele i Krwi staje się niewyczerpanym źródłem dynamizmu chrześcijańskiego małżeństwa (FC 51)¹⁵. Eucharystia, określana jako „źródło i szczyt całego chrześcijańskiego życia” (KK 11), jako najpełniejsze źródło łaski, staje się „chlebem na drodze podczas marszu ku szczytom”¹⁶. Subtelnie przenika ona małżeńską rzeczywistość i rzuca cenne światło na wspólną drogę życia. W świętym zgromadzeniu, jakim jest każda celebracja eucharystyczna, Chrystus sam z przemijającej rzeczywistości życia czyni konsekrowany dar wieczności i zabezpiecza małżonków przed ugrzęźnięciem na mierzwiach terażniejszości¹⁷.

Dostrzegając niewyczerpaną moc płynącą z Eucharystii trzeba, by małżonkowie starali się najpierw o to, by owa wątpliwa, ludzka miłość uczyniła eucharystyczną miłość swoją własną i dzięki niej sprostała zobowiązaniom małżeńskim. Nie jest to proste, gdyż małżonkowie, nawet systematycznie uczestniczący w Eucharystii, potrzebują daru roztropności, chroniącej ich przed „pokusą liturgicznego horyzontalizmu”¹⁸, zawężającego myślenie i przeżywanie do poziomu czysto ludzkiego, w którym dominuje przekonanie o czysto ludzkim wysiłku dążenia ku Bogu. Natomiast specyficznie chrześcijańskim wymiarem jest „ruch Boga ku człowiekowi”¹⁹, gdzie to On oddaje się człowiekowi i oczekuje go, pełen pokory, z darem miłości. W ten sposób Eucharystia zawiera w sobie „te same zobowiązania daru z siebie dla uwielbienia Boga i dla zbawienia ludzkości oraz jest niezbędnym pokarmem do tego, aby na tej drodze postępować” (NMI 30), i uzdalnia mężczyznę i kobietę do miłowania się tak, jak Chrystus nas umiłował (por. FC 13).

Eucharystia jest także sakramentem, który urzeczywistnia i prowadzi ku osobowemu spełnieniu nowego stworzenia dzięki jej wspólnemu przeżywaniu. Na tym fundamencie może dopiero zaistnieć dojrzałość wyrażająca się w postawie służby, która odnawia i buduje wciąż na nowo wzajemne więzi. Małżonkowie, kochając siebie i innych miłością nadprzyrodzoną, są świadomi tego, iż ukochana osoba jest istotą szczególnie ukochaną przez Chry-

¹⁵ J. STALA, *Miejsce rodziny – domowego Kościoła w strukturze i posłannictwie Kościoła*, „Tarnowskie Studia Teologiczne” 18 (1999), s. 60.

¹⁶ A.L. SZAFRAŃSKI, „*Eucharystia jest samym źródłem małżeństwa chrześcijańskiego*” (FC 57), w: A.L. SZAFRAŃSKI, *Małżeństwo i rodzina w świetle nauki Kościoła i współczesnej teologii*, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 1985, s. 271.

¹⁷ K. CHORZYŃSKA, *Małżeńskie powołanie do świętości „Drogą Kościoła”*, „Communio” 27 (2007), nr 1, s. 111.

¹⁸ J. STEFAŃSKI, *Liturgia – źródłem duchowości chrześcijanina*, „Ateneum Kapłańskie” 85 (1993), nr 1 (120), s. 41-49.

¹⁹ J. IMBACH, *Wiara z doświadczenia. O możliwości spotkania z Bogiem*, Warszawa: „Pax” 1988, s. 43.

stusa miłością wieczną, a przez to jest odkupiona przez Niego²⁰. Posilając się razem Eucharystią, mają już tutaj na ziemi „przedsmak przyszłej pełni, która obejmuje człowieka do końca” (EdE 18). Cały osobisty urok, a wraz z nim rzeczywistość świata współmałżonka, poddaje się sakramentalnemu uszlachetnieniu przez łaskę, bo oboje są przeznaczeni do szczęścia z Bogiem. Eucharystia w zupełnie nowy sposób kształtuje świadomość; stąd twórczych cech nabiera ludzka miłość. Nie są to już suche wywody teologicznej „teorii”, lecz faktyczna rzeczywistość wewnętrzna, której małżonkowie mogą doświadczać w swoim życiu, potwierdzając ją i weryfikując²¹. Zatem małżeńska miłość zasilana Eucharystią skuteczniej zabiega o dar wzajemnego uświęcenia się męża i żony. Jeśli zaniedbują ten dar, to tym trudniej będzie zaradzać im swej ludzkiej nędzy i słabości (por. EdE 60).

Odkrycie na nowo i pogłębienie tego związku, jaki zachodzi między małżeństwem a Eucharystią, jest konieczne, jeśli chce się zrozumieć i przeżywać intensywniej łaski oraz pojąć zadania małżeństwa chrześcijańskiego. Eucharystia jest połączona z małżeństwem dzięki temu, iż obie te rzeczywistości są oparte na przymierzu i wspólnocie Boga z ludźmi. Ofiara eucharystyczna uobecnia przymierze miłości Chrystusa z Kościołem, przypieczetowanej Jego krwią na drzewie krzyża. W tej właśnie ofierze Nowego i Wiecznego Przymierza małżonkowie chrześcijańscy odnajdują korzenie, z których wyrasta, stale się odnawia i nieustannie ożywia ich przymierze miłości małżeńskiej (FC 57). Małżeństwo potrzebuje ciągłego umocnienia i karmienia się Eucharystią, by stawać się wiernym obrazem przymierza Boga z ludźmi. Owa ofiara i uczta nowego przymierza stają się źródłem trwałości przymierza małżeńskiego. Małżonkowie, ilekroć uczestniczą we Mszy św., tylekroć zanurzają się na nowo w źródle swego początku, dostępują odrodzenia, pokrzepienia i odświeżenia²².

Eucharystia – jako że jest uobecnieniem miłości ofiarnej Jezusa do Kościoła – jest także źródłem miłości (FC 57), która polega na całkowitym wydaniu się dla innych, na darze bez zastrzeżeń, jak Chrystus, który na krzyżu oddał swe życie „dla życia świata”, a w Eucharystii oddaje swe ciało na pokarm i krew na napój. Dlatego uczestnictwo małżonków w Eucharystii staje się fundamentem codziennego trwania w miłości, dochowania uczciwości

²⁰ S. WAWRZYSZKIEWICZ, *Małżeństwo drogą do świętości*, Kraków: Wydawnictwo Księży Sercanów 2005, s. 22-24.

²¹ K. WOJTYŁA, *Rozważanie o istocie człowieka*, Kraków: WAM 2003, s. 119-126.

²² J. GRZEŚKOWIAK, *Misterium małżeństwa*, s. 247.

i wierności²³. Eucharystia uczy i uzdalnia do podejmowania ofiar, jakich wymagają różne sytuacje życia małżeńskiego: we wzajemnym odniesieniu, w przekazywaniu życia, w obowiązkach wychowawczych. Ale Eucharystia jest także znakiem jedności. Dlatego wspólne jej przeżywanie i posilanie się nią pomaga w tworzeniu jedności małżeńskiej²⁴.

Wpływ Eucharystii na życie małżeńskie uwidacznia się w trzech aspektach: 1) dąży do połączenia wysiłków obojga małżonków spełniających swe zadania małżeńsko-rodzinne; jest bodźcem dla każdego z nich do uświadomienia sobie odpowiedzialności, jaką ponoszą wobec siebie i dzieci oraz bodźcem pobudzającym pragnienie miłości Bożej między nimi; 2) Eucharystia jest wielką podporą w dźwiganiu krzyża codziennego życia małżeńsko-rodzinnego; pomaga akceptować w duchu nadprzyrodzonym wszelkie cierpienia i doświadczenia losu; 3) Eucharystia jest „ostatnią deską ratunku” dla strony niewinnej w przypadku rozłamu w małżeństwie. To właśnie z niej można czerpać siły do miłości bliskiej poświęcenia – nawet gdy obiekt miłości na to nie zasługuje. Oczywiście ten wpływ Eucharystii nie jest nigdy automatyczny. Wymaga czasu i osobistego, wzajemnego zaangażowania małżonków. Jest raczej powolnym narastaniem światłości i mocy w miłości. Zjednoczeni z Miłością, małżonkowie są uzdalniani do działania, które z ludzkiego punktu widzenia jest nie do pojęcia lub nawet wydaje się niemożliwe do wypełnienia²⁵.

Miłość małżeńska nigdy nie jest doskonała i perfekcyjnie wykończona. Wymaga także zaangażowania i pracy nad nią w celu jej oczyszczenia. Dlatego z Eucharystią ściśle łączy się sakrament pokuty i pojednania. Jeśli bowiem Eucharystia umacnia jedność ze Zbawicielem, stając się źródłem łaski i życia, to sakrament pokuty pozwala odbudować każdy przerwany proces, ilekroć ulega on zniszczeniu, a przecież nieustannie jest on narażony na zło. W ciągu wspólnego życia małżeńskiego pojawiają się doświadczenia odsłaniające ludzką niedoskonałość, a czasem demaskujące wewnętrznie skrywane nieuporządkowanie osoby²⁶. Wartość i potrzeba korzystania z sakramentu pokuty potwierdzają Paweł VI i Jan Paweł II. Stwierdzają oni, że małżonkowie, korzystając z sakramentu pokuty, odnajdują poprzez skruchę i wzajem-

²³ Por. M. OZOROWSKI, *Małżeństwo i eucharystia jako znaki Bożej miłości*, „Studia nad Rodziną” 8 (2004), nr 1 (14), s. 77-89.

²⁴ J. GRZEŚKOWIAK, *Misterium małżeństwa*, s. 248.

²⁵ F. ADAMSKI, *Duchowość życia małżeńsko-rodzinnego*, w: F. ADAMSKI (red.), *Miłość, małżeństwo, rodzina*, Kraków: WAM 1985, s. 199.

²⁶ A. MAGGIOLINI, *Grzech człowieka*, „Communio” 4 (1984), nr 5, s. 3-13.

ne przebaczenie (HV 25; FC 58) większą jedność między sobą i Bogiem. Poprzez dar pokuty małżonkowie są w stanie odkrywać, jak ich wzajemne grzechy sprzeciwiają się przymierzu z Bogiem i przymierzu małżeńskiemu, tym samym komunii małżeńskiej i rodzinnej. W sakramencie tym sam Chrystus przychodzi im nieustannie z pomocą, „aby mogli wynosić coraz większą korzyść z sakramentu pojednania i przeżywać swoje powołanie do odpowiedzialnego ojcostwa i macierzyństwa w zgodzie z prawem Bożym” (*Vademecum dla spowiedników*, nr 1).

Przez praktykowanie tego sakramentu małżonkowie nabierają dojrzałości we wspólnym życiu, której miarą jest odkrycie w duchu wiary tego, że grzech sprzeciwia się nie tylko przymierzu z Bogiem, lecz także przymierzu małżeńskiemu oraz budowaniu *communio personarum*. Przebaczenie zaś prowadzi małżonków do spotkania z Bogiem „bogatym w miłosierdzie”, który „odbudowuje i udoskonala przymierze małżeńskie i komunię rodzinną” (FC 58).

Oderwanie się od grzechu, zerwanie z ludzką niedoskonałością może nastąpić jedynie na drodze umiłowania krzyża i ofiary. Uświęcenie na drodze małżeńskiej kenozy dokonuje się przez ofiarę, przebaczenie, darowanie, okazywanie cierpliwości, umiejętności emocjonalnego opanowania, jak i okresowej wstrzeźliwości. Ofiarą jest również pokonywanie gniewu oraz edukacja łagodności i dobroci. Czytelnym znakiem przypominającym wezwanie do poświęcenia jest małżeńska obrączka, noszona z czcią na palcu, wyrażająca gotowość do pełnienia woli Bożej²⁷ i ciągłego zaczynania od nowa, pomimo ludzkiej słabości.

Kapłaństwo wiernych nie wyczerpuje się tylko w życiu sakramentalnym, lecz polega także na składaniu ofiar duchowych z życia (KK 10). Życie małżeńskie i rodzinne stanowi rozległe pole „ofiar życia codziennego”²⁸. Wymaga wielu wyrzeczeń małżonków wobec siebie nawzajem i rodziców wobec dzieci. Troska o jedność i stały wzrost miłości, trudy związane ze staraniem się o dom, pokarm i odzież, sprawy dotyczące ładu moralnego, planowania poczęć, problemy wychowawcze i tyle spraw codziennych – to wszystko tworzy nieprzerwane pasmo ofiar, poświęceń i wyrzeczeń. Warto, by te wszystkie ofiary były włączone w sakramentalny wymiar małżeństwa.

²⁷ K. CHORZYŃSKA, *Małżeńskie powołanie do świętości „Drogą Kościoła”*, „Communio” 27 (2007), nr 1, s. 115.

²⁸ E. WERON, *Teologia życia wewnętrznego ludzi świeckich*, Poznań: Pallottinum 1980, s. 119-120.

Dokładniej mówiąc: one tkwią w tym wymiarze, należy tylko właściwie „odczytać” ich sens i przemienić je w ofiarę duchową. Jan Paweł II pisał:

Jak z sakramentu wypływa dar i zobowiązanie małżonków, ażeby co dzień żyli otrzymywanym uświęceniem, tak też z tegoż sakramentu pochodzą łaska i moralny obowiązek przemiany całego ich życia w nieustanną ofiarę duchową (FC 56).

W ten sposób miłość w małżeństwie i rodzinie, wzajemna służba, bezustanne składanie daru z siebie, stają się „duchową ofiarą przyjemną Bogu przez Jezusa Chrystusa” (1 P 2, 5), która oddana w Eucharystii, nabiera szczególnego wyrazu sakramentalnego i zostaje złożona raz jeszcze Ojcu w łączności z ofiarą Chrystusa²⁹.

Ośrodkiem życia religijnego wspólnoty małżeńskiej i nieustannym źródłem jego odrodzenia i rozwoju jest Eucharystia³⁰.

W tej właśnie ofierze Nowego i Wiecznego Przymierza małżonkowie chrześcijańscy znajdują korzenie, z których wyrasta, stale się odnawia i nieustannie ożywia ich przymierze małżeńskie (FC 57).

We Mszy św. i Komunii dokonuje się odnowienie i pogłębienie przymierza małżeńskiego. Udział w Eucharystii sprawia, że małżonkowie stają się coraz bardziej „jednym ciałem i jedną duszą w Chrystusie”. Głębsza miłość ku Chrystusowi prowadzi do umocnienia miłości względem współmałżonka³¹.

III. MODLITWA W ŻYCIU MAŁŻEŃSKIM JAKO AKTUALIZACJA ZBAWCZEJ FUNKCJI KAPŁAŃSKIEJ

Funkcja kapłańska realizowana jest jeszcze we wspólnocie małżeńskiej, będącej „[...] domowym Kościołem, poprzez modlitwę. Codzienna modlitwa umacnia w niej miłość” (KKK 1702). Podczas modlitwy małżeństwo spotyka się z Bogiem – najwyższym dobrem, źródłem miłości i pokoju. Służy ona wówczas ugruntowaniu duchowej spoistości, przyczyniając się do tego, że modlący stają się silni Bogiem. Przez moc Ducha Świętego dzięki modlitwie

²⁹ J. GRZEŚKOWIAK, *Misterium małżeństwa*, s. 251.

³⁰ Zob. M. POKRYWKA, *Rola Eucharystii w budowaniu małżeńskiej „communio personarum”*, „Roczniki Teologiczne” 52 (2005), z. 3, s. 49-59.

³¹ J. LASKOWSKI, *Życie duchowe małżeństwa i rodziny*, „Homo Dei” 37 (1968), s. 161.

Bóg przenika małżonków i rodzinę, przemienia i uświęca ich, jednocząc nierozzerwalnymi węzłami miłości i pokoju, zgodnie z tym, co napisał św. Paweł:

A w sercach waszych niech panuje pokój Chrystusowy, do którego też zostaliście wezwani w jednym ciele. I bądźcie wdzięczni. Słowo Chrystusa niech w was mieszka w całym swym bogactwie: z całą mądrością nauczajcie i namiętnie się nawzajem [...] A cokolwiek mówicie lub czynicie, wszystko niech będzie w imię Pana naszego Jezusa, dziękując Bogu Ojcu przez Niego (Kol 3, 15-17)³².

W rozwijaniu pełnego wymiaru „przymierza, przez które mężczyzna i kobieta tworzą ze sobą wspólnotę całego życia, skierowaną ze swej natury do dobra małżonków oraz zrodzenie i wychowanie potomstwa” (KPK 1055 § 1), nie można pominąć zachęty Jezusa, „że zawsze powinniśmy się modlić i nie ustawać” (Łk 18, 1). Im bardziej mnożą się w życiu małżeńsko-rodzinnym trudności i narastają obowiązki, tym wyraźniej uwidacznia się niedostatek sił ludzkich i rośnie potrzeba łaski uzyskiwanej przez modlitwę. Dominującą cechą modlitwy małżeńskiej powinno być zwrócenie jej ku działaniu, ku życiu, ku rozlicznym potrzebom rodziny, do należytego spełniania obowiązków, ku darom Ducha Świętego, takim jak radość, pokój, czystość, przebaczenie. Przez modlitwę małżonkowie pragną podporządkować swoją wolę działania woli Bożej, uzyskać łaskę i pomoc, by wykonać to, co Bóg chce, i tak, jak On chce. Modlitwa małżonków – zarówno błagalna, dziękczynna, jak i chwalebna – zyskuje szczególną rangę, gdy przybiera formę modlitwy wspólnej, angażującej jednocześnie małżonków. Wspólna modlitwa winna być dla chrześcijańskich małżonków wewnętrzną potrzebą i obowiązkiem. Potrzebą odczuwaną szczególnie w momentach krytycznych, przy różnych trudnościach i w sytuacji podejmowania ważnych decyzji³³.

Modlitwa taka wymaga dużego wysiłku, który winien zmierzać do tego, by stała się potrzebą serca, a nie była tylko doraźnym poszukiwaniem dróg wyjścia z trudności i sposobów rozwiązania problemów. Może ona być ograniczona czasowo (i w swej częstotliwości), ale musi być skierowana ku temu, aby odnosić do Boga całe życie małżeńsko-rodzinne i włączyć Boga do całej sfery życia wszystkich członków rodziny. Modlitwa błagalna,

³² S.M. KŁADOŃ, *Rodzina „Kościołem domowym” przez wzajemną miłość i wspólnotę życia*, „Studia nad Rodziną” 9 (2005), nr 1 (16), s. 26-27.

³³ J. DZIERŻANOWSKI, *Konflikty małżeńskie jako problem duszpasterski*, Opole: WTUO 2000, s. 150.

dziękczynna i chwalebna jest szczególnie ważna, gdy przybiera formę modlitwy nie tylko za siebie nawzajem, ale staje się wspólną modlitwą, angażującą jednocześnie zarówno oboje małżonków, jak i ich dzieci³⁴.

Prawdziwa miłość do Boga nie może istnieć bez modlitwy. Dlatego wspólna modlitwa małżeńsko-rodzinna ma stawać się źródłem mocy i drogowskazem pośród codziennych zawłości dróg życiowych. Codzienna modlitwa, daleka od formalizmu, ma być dostosowana do konkretnej sytuacji życiowej małżonków i ich rodziny. Jej specyficzną treścią jest samo ich życie w rozmaitych sytuacjach i potrzebach. Jan Paweł II wyjaśniał:

[...] radość i bóle, nadzieja i smutek, narodziny i rocznice urodzin, rocznice ślubu, wyjazdy, rozłąki, powroty, dokonywanie ważnych i trudnych wyborów, śmierć drogich osób itd. oznaczają wkroczenie miłości Bożej w dzieje rodziny, tak jak winny oznaczać moment stosowny do dziękczynienia, błagania i do ufne go powierzenia rodziny wspólnemu Ojcu, który jest w niebie (FC 59).

Codzienna modlitwa nie jest ucieczką od życia, od codziennych obowiązków, lecz stanowić ma inspirację do podejmowania i lepszego wypełniania wszystkich odpowiedzialnych zadań. „W tym sensie skuteczny udział w życiu i misji Kościoła w świecie jest proporcjonalny do wierności i intensywności modlitwy, w której rodzina chrześcijańska jednoczy się z płodnym szczepem, którym jest Chrystus Pan” (FC 62)³⁵.

*

Sprawowanie funkcji kapłańskiej w małżeństwie co do swej istoty jest powiązane ze zdolnością do składania duchowych ofiar dnia codziennego. Taka dyspozycja jest oznaką dojrzałości osobowej i religijnej. Świadome realizowanie funkcji kapłańskiej przez sakramentalnych małżonków daje szansę na pełniejsze i szczęśliwsze ich wspólne życie. Natomiast brak postawy ofiarniczej jest istotnym sygnałem, dzięki któremu można rozpoznać przyczyny pojawiania się utrudnień we wspólnym życiu. Pomoc małżonkom w rozumieniu wartości ofiary z siebie na rzecz dobra wspólnego jest ważkim punktem granicznym w pracy na rzecz poszukiwań jedności małżeńskiej. Niemniej istotne staje się także wspólne rozpoznanie w sobie i wzajemnych relacjach przyczyn braku ofiarności oraz otwarte nazwanie ich wobec siebie.

³⁴ F. ADAMSKI, *Duchowość życia małżeńsko-rodzinnego*, s. 197.

³⁵ J. GRZEŚKOWIAK, *Misterium małżeństwa*, s. 252.

Ostatecznym celem kapłańskiej posługi małżeństwa jako „domowego Kościoła” jest uświęcenie własnej wspólnoty, Kościoła powszechnego i całego świata. Następuje to dzięki życiu sakramentalnemu, ofierze życia i modlitwie (FC 56).

BIBLIOGRAFIA

- ADAMSKI Franciszek, Duchowość życia małżeńsko-rodzinnego, w: *Miłość, małżeństwo, rodzina*, red. F. Adamski, Kraków: Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy 1985, s. 183-199.
- BOUYER Louis, *Wprowadzenie do życia duchowego*, Warszawa: Instytut Wydawniczy „Pax” 1982.
- CHORZYŃSKA Krystyna, Małżeńskie powołanie do świętości „Drogą Kościoła”, „Communio” 27 (2007), nr 1, s. 89-123.
- DRZYDZYK Szymon, „Communio personarum” w nauczaniu Jana Pawła II, „Polonia Sacra” 11 (2007), nr 20, s. 171-183.
- DZIERŻANOWSKI Jerzy, Konflikty małżeńskie jako problem duszpasterski w świetle dokumentacji Sądu Biskupiego w Opolu (1980-1989), Opole: WTUO 2000.
- FIGURA Michael, Chrystus i Kościół – Wielka Tajemnica (Ef 5,32), „Communio” 18 (1998), nr 1, s. 71-83.
- GRZEŚKOWIAK Jerzy, Małżeństwo a misterium Chrystusa, „Ateneum Kapłańskie” 77 (1985), nr 1-2 (455-456), s. 190-206.
- IMBACH Josef, *Wiara z doświadczenia. O możliwości spotkania z Bogiem*, Warszawa: „Pax” 1988.
- KASPER Walter, *Zur Theologie der christlichen Ehe*, Mainz: M. Grünewald 1977.
- KŁADOŃ Stanisław Maria, Rodzina „Kościółem domowym” przez wzajemną miłość i wspólnotę życia, „Studia nad Rodziną” 9 (2005), nr 1 (16), s. 21-33.
- LASKOWSKI Jerzy, Życie duchowe małżeństwa i rodziny, „Homo Dei” 37 (1968), s. 155-161.
- MAGGIOLLINI Alessandro, Grzech człowieka, „Communio” 4 (1984), nr 5, s. 3-13.
- OZOROWSKI Mieczysław, Małżeństwo i Eucharystia jako znaki Bożej miłości, „Studia nad Rodziną” 8 (2004), nr 1 (14), s. 77-89.
- POKRYWKA Marian, Rola Eucharystii w budowaniu małżeńskiej communio personarum, „Roczniki Teologiczne” 52 (2005), z. 3, s. 49-59.
- SALIJ Jacek, *Królestwo Boże w nas jest*, Poznań: W drodze 1980.
- SCHILLEBEECKX Edward, *Le mariage est un sacrement*, Louvain 1961.
- SCHILLEBEECKX Edward, *Le mariage. Réalité terrestre et mystère de salut*, Paris 1966.
- STALA Józef, Miejsce rodziny – domowego Kościoła w strukturze i posłannictwie Kościoła, „Tarnowskie Studia Teologiczne” 18 (1999), s. 47-70.
- STALA Józef, Przymierze małżeńskie przymierzem miłości w Chrystusie, „Ateneum Kapłańskie” 136 (2001), nr 2 (552), s. 273-283.
- STEFAŃSKI Jerzy, Liturgia – źródłem duchowości chrześcijanina, „Ateneum Kapłańskie” 85 (1993), t. 120, s. 41-49.
- SZAFRAŃSKI Adam Ludwik, „Eucharystia jest samym źródłem małżeństwa chrześcijańskiego” (FC 57), w: *Małżeństwo i rodzina w świetle nauki Kościoła i współczesnej teologii*, red. A.L. Szafrąski, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 1985, s. 255-271.

- SZAFRAŃSKI Adam Ludwik, Łaska sakramentu małżeństwa, w: *Małżeństwo i rodzina w świetle nauki Kościoła i współczesnej teologii*, red. A. L. Szafrąński, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 1985, s. 99-120.
- WAWRZYSZKIEWICZ Stanisław, *Małżeństwo drogą do świętości*, Kraków: Wydawnictwo Księży Sercanów 2005.
- WERON Eugeniusz, *Teologia życia wewnętrznego ludzi świeckich*, Poznań: Pallottinum 1980.
- WOJACZEK Krystian, Sakramentalno-eklezyjalne podstawy katolickiej koncepcji małżeństwa, „*Collectanea Theologica*” 68 (1998), nr 4, s. 31-53.
- WOJTYŁA Karol, *Rozważanie o istocie człowieka*, Kraków: WAM 2003.

REALIZACJA FUNKCJI KAPŁAŃSKIEJ W MAŁŻEŃSTWIE SAKRAMENTALNYM

Streszczenie

Małżeństwo sakramentalne dzięki włączeniu w misterium paschalne Chrystusa uczestniczy w dziele zbawczym Kościoła powszechnego, realizując funkcję prorocką, kapłańską i królewską. Przedmiotem artykułu jest funkcja kapłańska realizowana przez małżonków dzięki Eucharystii, sakramentowi pokuty i nawrócenia oraz modlitwie. Uświęcenie małżonków, ich rodzin, Kościoła i całego świata dokonuje się poprzez ich sakramentalne wszczępienie w mękę, śmierć krzyżową i zmartwychwstanie Jezusa. Sprawowanie funkcji kapłańskiej w małżeństwie – co do swej istoty – jest powiązane ze zdolnością do składania duchowych ofiar dnia codziennego. Taka dyspozycja jest oznaką dojrzałości osobowej i religijnej. Świadome realizowanie funkcji kapłańskiej przez sakramentalnych małżonków daje szansę na pełniejsze i szczęśliwsze ich wspólne życie.

Słowa kluczowe: małżeństwo; funkcja kapłańska; modlitwa; eucharystia; krzyż.